

E

1904 márc. 18

A budapesti szerb munkássajtó beszámolója a fővárosi magyar és nemzetiségi munkásság közös tüntetés felvonulásáról¹

A munkások budapesti nagy demonstrációja nagyszerűen sikerült. Arról, amit ezen a napon láttunk, elégedetten mondhatjuk: Budapesten új szél fúj: a harc szele. Vasárnap délután 3 óra körül az Újvásár térről mintegy 30 ezer munkás, 48 budapesti munkásszervezetbe csoportosítva indult el. Nagyszerű látvány volt, amikor végigvonult a Kerepesi úton ez a sok ezer ember, kiknek feje felett a munkásegységek zászlai lobogtak. Valóságos embertenger volt ez, valamennyien szépen, ünneplésen, katonásan vonultak fel. Oldalt a szocialista rendezők mentek, gyalog és kerékpáron, vigyázva a rendre. Az egyes csoportok egymásután énekelték a válogatott munkásdalokat, melyeket időnként megszakítottak a vagyonosak és ingyenélők elleni heves felkiáltások. A gyalogjárókon nagy tömeg helyezkedett el, mely rokonszenvvel szemlélte, miként vonul a fegyelmezett munkáshadsereg. Mikor a tüntetők elhaladtak a szabadelvű párt kaszinója előtt, nagy láрма keletkezett. A munkásság erőlyesen abcúgolta a szabadelvű pártot.

Mikor a menet a Petőfi-szobor elé ért, már nagy munkástömeg, legalább 10 ezer ember várakozott a rakparton és a környező utcákon. Az emlékmű előtt a munkások dalegylete gyönyörűen énekelte a munkás Marseillaise-t, s ezután Faragó P. elvtárs Csizmadia [Sándor] egy szép költeményét szavalta el. Ezután szólásra emelkedett Bokányi D[ezső], és beszédében kifejtette a munkástüntetés jelentőségét.

1848-ban — mondotta Bokányi — ezen a napon felkelt a nép, hogy megvalósítsa a szabadságot, egyenlőséget és testvériséget. Általános vágy volt, hogy ebben az országban szabadság, testvériség és egyetértés honoljon. De azok, akik később a hatalmat a kezükbe ragadták, elárulták a nép ügyét. És a magyar nép ma is, 56 év után, még mindig rab, elnyomott és jogfosztott. A burzsoázia elárulta a népet ebben a harcban, a hatalmat magának tartotta meg, a népet eltaszította. Ma a munkásság ismét fölkel és újra megragadja a szabadság és egyenlőség zászlaját. A nép végig kitart majd ebben a harcban, mert tudja, hogy nincsen messze a nap, amikor hozzácsatlakoznak a többi dolgozók is Magyarországon.

A beszédet lelkesen fogadták a jelenlevők ezrei. Ezután a munkástömegek békésen szétoszlottak.

A demonstráció rendkívüli sikere megerősít bennünket abban a hitünkben, hogy a szociáldemokrácia elleni vad zsarnokság nem tart soká, mert már kétségtelen, hogy a dolgozó nép nem engedi tovább, hogy a hatalmon levők leszorítsák és elnyomják.

F

1904 márc. 27

A Narodna Reč vezércikke a szerb munkássajtó újabb elkobzásairól¹

Folytatódnak a betiltások, fáradhatatlanul, sorozatosan! Ma ilyen időket élünk. Dülöre akarják vinni a dolgot!

A *Narodna Reč* legutóbbi számát olvasóink úgy vették kézhez, hogy több helyen fehér foltokat találtak. A „Most világos” c. vezércikkünket nem engedélyezték. Úgy vélték, hogy ebben lázadásra

¹ A közlemény eredeti címe és lelőhelye: *Demonstracija u Budimpešti* — A budapesti tüntetés. *Narodna Reč*, 1904. márc. 18; 12. sz.

¹ A közlemény eredeti címe és lelőhelye: *Zabrane produžuju* — Folytatódnak a betiltások. *Narodna Reč*, 1904. márc. 27; 11. sz.

izgatjuk a népet! Pedig ebben a cikkben semmi olyan nincs, ami nem felelne meg a valóságnak. Megmondottuk ebben, és bizonyítékokkal alátámasztottuk, hogy mindnyájan: a gazdag, a hatalom birtokosa, a pap a szociáldemokrácia ellen fordult. Vajon nem igaz ez? Lehet, hogy a cenzor úrnak nem tetszik, hogy ebben a társaságban nem említettük meg őt is? Ha így van, úgy a jövőben gavalérabbak leszünk. Nem engedélyezték továbbá a magyarországi hatalmasok és a reakció ellen elvtársaink által Berlinben és Münchenben tartott tiltakozó gyűlésekről szóló tudósításokat. Elismerjük, hogy ezek a határozatok élesek voltak, de így kellett válaszolni azoknak, akiknek szóltak. A külföldön, Berlinben, Münchenben, Párizsban és Bécsben élő munkásság nem jöhet Pestre, hogy a hatalmasok ellen tiltakozzék, ezért ott rendezte gyűléseit, ahol él, és határozatait is ott hozza, és sajtója útján közzé is teszi. Törölték még Gavro Živanović bebörtönzéséről szóló híradásunkat is. Ezt a törölést sem értjük. Nekünk tehát nem szabad elítélnünk az olyan eljárást, melyet velünk egyidejűleg annyi más magyar és német lap is elítélt. Hallatlan! Végül töröltek még egy külföldi hírt. Azt, hogy Nantes-ban, Franciaországban ötezer munkás maradt munka — és természetesen kenyér nélkül. Éhesek voltak, elmentek hát a pékhez, elvették a kenyeret, és azt mondták: majd megfizeti a társadalom. Nem vagyunk elég okosak, hogy ezt a törölést megértsük. De gondolkoztunk efelől; lehet, hogy a dolog úgy áll, hogy a cenzor úr tudja: Magyarországon még több éhes munkás él, mint Nantesban és meglehet, attól fél, ezek az éhes magyarországi munkások példát találnak venni a francia munkásoktól. Így lenne hát? Mi azonban senkinek sem tanácsoltuk, hogy Magyarországon így tegyen. Hiszen mi ismerjük bíróságainkat, és ismerjük a rendőrséget is. Amiért Franciaországban a vádlottakat felmentik, idehaza elegendő ahhoz, hogy tömlöcbe, sötét börtönbe vessék.

Mindez újabb öt sajtópört jelent. Eddig 18 sajtópörünk volt, most 23 lett. Mint látjátok, az esküdtszék tele van munkával.

A múlt héten ugyancsak elkobozták pártunk román lapjának egyik számát is. Ezenkívül elkoboztak még egy magyar nyelvű *márciusi röpiratot* is. Mindezt hatóság elleni izgatás és lázítás címen.

Vajon meddig megy ez így???

Vajon nem elég, hogy elvtársainkat mindenütt üldözik, most azt a hangot is el akarják fojtani, amely védelmükre kél?

Magyarország visszafelé halad. Mindenáron az abszolutizmus lehetetlen, régmúlt idejét akarja visszaállítani. Visszatér a sajtócenzúra abban a formájában, ahogy ez 48 előtt volt. Vajon miért? Nem tetszik nekik, hogy a szociáldemokrácia erősödik, s hogy ébred az dolgozó nép. Ezek a szerencsétlenek azt hiszik, hogy erőszakos intézkedéseikkel elfojtják majd azt a mozgalmat, melynek létét a mai társadalom igazságtalansága, lelketlensége és zsarnoksága teszi szükségessé. Bármit tesznek, ezt a mozgalmat nem fojthatják el. A munkásság öntudata mind éberebb lesz, táborunk egyre népe-sebbé válik. Ha egyik helyen elnyomják a szociáldemokráciát, jelentkezik majd a másikon, s az ellenünk elkövetett igazságtalanságok és zsarnokság nyomán fürge és elszánt harcosok új csapatai támadnak.

Ezért azt kiáltjuk a hatalmon levők felé: csak folytassátok, mi is folytatjuk majd. S ha úgy tünik, hogy Magyarország hátrafelé megy — úgy véljük, azért van ez így, hogy annál nagyobb lépést tegyen majd előre. Hátrál, hogy jobban nekirugaszkodhassék, mert széles az árok, amelyet át kell ugornia, mi pedig majd azon leszünk, hogy úgy ugorjon, ahogyan kell.

A hatalmon levők üldöznek, elnyomnak, börtönbe vetnek bennünket, ez az ő dolguk.

Mi pedig felnyitjuk a dolgozó nép szemét — ez meg a mi dolgunk.